

BÖLÜM 2

ALKOL MADDE KULLANIM BOZUKLUKLARINDA TANI ÖLÇÜTLERİ VE TANISAL SINIFLAMALAR

Mehmet ARSLAN¹

Giriş

Alkol ve madde kullanım bozuklukları (AMKB) hem sağlık sorunlarına yol açan hem de sosyal ve ekonomik olumsuz sonuçlara neden olan ve tüm dünyadaki en önemli sorunlardan biri olmaya devam eden psikiyatrik bozukluklardır. 2018 Dünya Sağlık Örgütü Uyuşturucu Raporunda, dünya çapında tahmini 275 milyon insan, yani 15-64 yaş arasındaki küresel nüfusun yaklaşık %5,6'sı 2016 yılında en az bir kez uyuşturucu kullandığı bildirilmiştir (1).

Bağımlılık yapma potansiyeli olan psikoaktif maddelerin temel özelliği, hedonik ve kendi kullarımlarını güçlendirici etkileri olması ve bağımlılığa, yoksunluk sendromlarına (çoğu durumda) ve bir dizi fiziksel, nörobilişsel, psikolojik ve sosyal zarara yol açan nörobiyolojik süreçleri indüklemesidir (2).

AMKB'nin görülme sıklığı ve getirdiği yükler değerlendirildiğinde tanı ve tedavi süreci özellikle önem taşımaktadır. Madde kullanım bozukluğunun temel niteliği, madde ile ilgili önemli ve belirgin sorunlar olmasına rağmen kişinin madde kullanımını devam etmesine ilişkin bilişsel, davranışsal ve fizyolojik belirtilerin varlığı olarak ta-

nımlanmaktadır. Psikiyatrik bozukluklarla ilgili uluslararası tanı sistemlerinden birisi Uluslararası Hastalık Sınıflandırması (The International Classification of Diseases – ICD), diğeri ise Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı (The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders – DSM)'dir. ICD, Dünya Sağlık Örgütü tarafından, DSM ise Amerikan Psikiyatri Birliği tarafından geliştirilmektedir.

Tanı Sistemleri ve Alkol Madde Kullanım Bozuklukları

DSM'nin 1952 yılında yayınlanan ilk baskısında, madde kullanımına “Sosyopatik Kişilik Bozukluğu” başlığı altında yer verilmiştir (3). DSM'nin 1968 yılında yayınlanan ikinci baskısında, madde kullanım bozuklukları yine “Kişilik Bozuklukları” içinde sınıflandırılmıştır (4). Belirli bir tanım veya kriterden bahsedilmemiştir ve koşullara dair çok az açıklama içermektedir. AMKB'ye ilişkin ilk kapsamlı tanımlamaya DSM'nin üçüncü baskısında yer verilmiş olup; madde kötüye kullanımı ve madde bağımlılığı ayrımı yapılmıştır. Madde bağımlılığı tanısı için, fizyolojik bağımlılık belirtilerinin olması gerekliliği belirtilmiştir (5).

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kırklareli Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD., mehmetarslan@klu.edu.tr

Kaynakça

1. Center for Behavioral Health Statistics and Quality. *2017 national survey on drug use and health: detailed tables*. Substance abuse and mental health services administration, Rockville, MD; 2018.
2. Saunders JB, Latt NC. Diagnostic Definitions and Classification of Substance Use Disorders. In: el-Guebaly N, Carrà G, Galanter M, Baldacchino AM (eds) *Textbook of Addiction Treatment*. 2nd ed. Switzerland: Springer Cham; 2021. p. 91–113. doi:10.1007/978-3-030-36391-8
3. American Psychiatric Association. *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*. 1st ed. Washington, DC: American Psychiatric Association; 1952.
4. American Psychiatric Association. *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*. 2nd ed. Washington, DC: American Psychiatric Association; 1968.
5. American Psychiatric Association. *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*. 3rd ed. Washington, DC: American Psychiatric Association; 1980.
6. American Psychiatric Association. *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*. 4th ed. Washington, DC: American Psychiatric Association; 1994.
7. American Psychiatric Association. *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, text revision*. 4th ed. Washington, DC: American Psychiatric Association; 2000.
8. American Psychiatric Association. *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*. 5th ed. Arlington: American Psychiatric Association; 2013.
9. World Health Organization. *International Classification of Diseases*. 10th revis. World Health Organization; 1992.
10. World Health Organization. *International Classification of Diseases*. 11th revis. World Health Organization; 2018.